

Gıda ve Tekstil Sektörlerinin Karşılaştırmalı Finansal Analizi (2014-2016 Dönemi)

Harun ÖĞÜNÇ^{1*}

Geliş Tarihi/Received: 17.09.2017

Araştırma Makalesi/Research Article

Kabul Tarihi/Accepted: 27.09.2017

ÖZET

İmalat sektörü, bir ülkedeki vatandaşların kendi ihtiyacını karşılaması yanında dış ticaret dengesi için de temel gereksinim konumundadır. Dolayısıyla bu sektöre ait gelişmeler, ülke ekonomisine doğrudan yön vermektedir. Bu çalışmada iki önemli imalat alt sektörü olan gıda ve tekstil ele alınmış ve bu iki sektörün 2014, 2015 ve 2016 yıllarına ait finansal verileri, oran analizi aracılığıyla karşılaştırılmıştır. Mali tabloların işletme bazlı değil de sektör bazlı bir şekilde sunulması nedeniyle sektörlere ait veriler, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından yayımlanan sektör bilançolarından elde edilmiş olup her bir alt sektör, işletme büyüklüklerine göre büyük, orta ve küçük ölçekli olmak üzere ayrı olarak belirlenen oranlar üzerinden değerlendirmeye tabi tutulup karşılaştırılmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda küçük ölçekli işletmelerin genel olarak daha zor bir dönem geçirdiği görülürken gıda sektöründe kısa vadeli borç ödeme güçlüğü yaşanması, tekstil sektöründe ise alacak tahsil süresinin uzun olması temel sorunlar olarak dikkat çekmektedir.

Anahtar kelimeler: Gıda Sektörü, Tekstil Sektörü, Oran Analizi.

¹Öğr. Gör., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Hikmet Tolunay Meslek Yüksekokulu, Bilgisayar Teknolojileri Bölümü

*Sorumlu yazar/Corresponding author

E-mail/e-ileti: ogunc@mehmetakif.edu.tr

Comparative Financial Analysis of Food and Textile Sectors (2014-2016 Period)

ABSTRACT

In addition to meeting the needs of the citizens of the country, the manufacturing sector is also a basic requirement for foreign trade balance. Therefore, the developments in this sector give direct direction to the economy of the country. In this study, food and textiles were considered as two important manufacturing sub-sectors and the financial data for 2014, 2015 and 2016 of these two sectors were compared through the ratio analysis. Since the financial statements are published on a sector-based basis rather than on a business-based basis, sectoral data are obtained from the sector balance sheets issued by the Central Bank of the Republic of Turkey. In addition, each sub-sector has been evaluated and compared on the basis of the ratios determined separately, in large, medium and small scale according to the size of the enterprises. As a result of the findings, small-scale enterprises have generally experienced a more difficult period. Short-term debt payment difficulties in the food sector and long-term collection of receivables in the textile sector are seen as the main problems.

Keywords: Food Sector, Textile Sector, Ratio Analysis.

1. GİRİŞ

Ülkelerin ekonomik sistemleri içerisinde ticaret işletmeleri ve hizmet işletmeleri çok önemli bir role sahiptir. Buna karşılık ithalata bağlılığı en aza indirmek ve temel gereksinimler noktasında kendi kendine yetebilen bir konuma sahip olarak hayatını devam ettirebilmek tüm toplumların en önemli amaçlarından biri olmalıdır ve bu da yeterli ve nitelikli emtia üretimini gerekli kılmaktadır. Çünkü yetersiz miktarda ve çeşitte üretim yapılması, ithalata daha fazla ağırlık verilmesine neden olmakta, dolayısıyla dış ticaret açığının yıldan yıla artış göstermesi kaçınılmaz bir hale gelmektedir.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından düzenli bir şekilde hazırlanan sektör istatistikleri, Türkiye'deki sektörler için oldukça kapsamlı bir görünüm ortaya koymakta olup imalat ve imalat dışı sektörler olmak üzere iki ana bölüme ayrılan istatistiksel bir sınıflandırma yapılmakta ve tüm alt sektörler için ayrı ayrı detaylı bir şekilde bilanço, fon akım tablosu, gelir tablosu

ve finansal oranları araştırmacıların hizmetine sunulmaktadır. Çalışmada imalat sektörleri hakkında genel bazı bilgiler verildikten sonra sözü edilen istatistikler içerisinde en fazla firma sayısına sahip olan gıda ve tekstil firmalarına ait oranlar kullanılarak bu iki sektörün karşılaştırması yapılmıştır. Ancak bu istatistiklere konu olan verilerin sunulması işletmeler için zorunlu olmayıp isteğe bağılı bir şekilde TCMB ile paylaşılması nedeniyle elde edilen sonuçların, sektördeki tüm işletmeleri kapsadığı söylenemez.

2. LİTERATÜR TARAMASI

İşletmenin mevcut durumunun geçmiş dönemlerle, standart oranlarla ve sektör ortalamalarıyla kıyaslanmasına imkan sağlayan, dolayısıyla rekabet edebilme ve varlığını sürdürebilme açılarından hayati öneme sahip olan mali analiz tekniklerinin kullanılması sonucunda ortaya koyulan akademik çalışmaların bazıları aşağıda sıralanmıştır.

Gökçen (2004), enflasyonun mali tablo analizine etkilerini incelediği çalışmada öncelikle bilanço ve gelir tablosunda enflasyonun ne gibi etkilere sahip olduğu üzerinde durmuş sonrasında ise mali analiz tekniklerini örnekler eşliğinde açıklamıştır.

Altaş ve Giray (2005), İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'na (İMKB) kayıtlı tekstil firmalarına ait finansal oranları kullanarak faktör analizi yapmış ve çalışmada mali başarısızlığın incelenmesinde en önemli oranın likidite olduğu belirlenmiştir.

Özgülbaş vd. (2008) tarafından gerçekleştirilen çalışmada TCMB'nin yayımladığı özel hastane sektörüne ait mali tablolardaki kalemler kullanılarak oran analizi ve trend analizi aracılığıyla söz konusu sektörün finansal durumu belirlenmeye çalışılmış, ayrıca Mann-Whitney U testi ile finansal performansa etki eden faktörler üzerinde durulmuştur.

Uyar ve Okumuş (2010), İMKB'de işlem gören üretim şirketlerini ele aldıkları çalışmada küresel ekonomik krizden firmaların nasıl etkilendiğini finansal oranlar aracılığıyla ortaya koymaya çalışmışlardır.

Dumanoğlu ve Ergül (2010), İMKB’de işlem gören on bir teknoloji firmasının mali tablolarını kullanarak oran analizi yapmış ve bu oranlar üzerinden TOPSIS yöntemi aracılığıyla şirketlerin mali performansını ölçmüştür.

Özer (2012), bir eğitim ve araştırma hastanesine ait finansal tabloları kullanarak oran analizi ve karşılaştırmalı tablolar analizi yöntemlerini uygulamış ve elde edilen sonuçları yorumlamıştır.

Akın ve Ece (2013), İMKB’de işlem gören sigorta şirketlerini ele aldığı çalışmada bu şirketlerin 2006-2010 dönemine ait finansal performanslarını ölçmek amacıyla oran analizi ve karşılaştırmalı tablolar analizi yöntemlerini kullanmıştır.

Karadeniz vd. (2014), Borsa İstanbul’da (BİST) işlem gören dört spor şirketinin finansal performansını oran analizi yöntemiyle belirleyip bu şirketlerin iflas risklerini tespit etmeyi amaçlamıştır.

Selimoğlu ve Orhan (2015), finansal başarısızlığın ölçülmesi amacıyla BİST’te işlem gören dokuma, giyim eşyası ve deri işletmelerine oran analizi ve diskriminant analizini uygulamıştır.

Akbulut ve Rençber (2015), BİST’te işlem gören imalat sektöründeki işletmelerin finansal performanslarını ölçmeyi amaçladığı çalışmada oran analizi ile TOPSIS yöntemlerini kullanmıştır.

Demir ve Çelik (2015), ihracat yapan firmalara ait mali tabloları incelediği çalışmada, bu firmaların mali tablolarını analiz ederek TCMB tarafından yayımlanan analizlerle karşılaştırmıştır.

Karadeniz vd. (2015), karayollarında yolcu taşımacılığı yapan işletmelere ait TCMB tarafından yayımlanan finansal oranları kullanarak oran analizi yöntemine göre söz konusu sektörün finansal durumunu yorumlamıştır.

İskenderoğlu vd. (2015), TCMB tarafından yayımlanan enerji sektörüne ait bilançoları kullanarak Türkiye’deki enerji sektörü ile Avrupa enerji sektörünün finansal analizini oran analizi yöntemini kullanarak gerçekleştirmiş ve sonuçları karşılaştırmıştır.

İltaş (2016), “işletme sermayesi gereksinimi ile nakde dönüşüm süresi, kaldıraç oranı, cari oran ve aktif kârlılığı arasında uzun dönemli eşbütünleşme ilişkisinin varlığı”nı tespit etmeye çalışmış ve bu kapsamda TCMB tarafından yayımlanan sektör bilançolarından faydalanmıştır.

Hacıevliyagil ve Şit (2016), İmalat sektöründeki firmaların finansal oranları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını ortaya koymak amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada nakit oranı haricinde anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Karadeniz vd. (2016), TCMB tarafından yayımlanan konaklama sektörüne ait mali tablolardaki kalemlerde 2012, 2013 ve 2014 yıllarında meydana gelen değişimleri işletme büyüklüklerine göre karşılaştırmalı tablolar analizi tekniğini kullanarak incelemişlerdir.

Özolgun (2017), karşılaştırmalı tablolar analizi yöntemini bir örnek ile açıkladığı çalışmasında öncelikle mali analizin işletmeler için önemi üzerinde durmuş ve söz konusu yönetime göre ulaştığı sonuçları yorumlamıştır.

Ersöz (2017), bir üniversite ve bir büyükşehir belediyesine ait mali tabloları kullanarak kamu kurumlarında mali tablo analiz yöntemlerinin uygulanabilirliği üzerine bir çalışma yapmıştır.

Yapılan literatür araştırması sonucunda gıda ve tekstil sektörlerini bir arada değerlendirip finansal açıdan karşılaştıran herhangi bir çalışmaya ulaşılamaması nedeniyle bu çalışma önem arz etmekte olup literatürdeki eksikliğin kapatılmasına yardımcı olması beklenmektedir.

3. FİNANSAL ANALİZ

İşletmeler toplumsal yaşamın vazgeçilmez unsurlarından biri olup onlar tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerin doğrudan veya dolaylı olarak toplumun birçok tarafını ilgilendirdiği söylenebilir. Dolayısıyla faaliyet sonuçlarını yansıtan mali tablolar da sadece söz konusu işletmeyi değil, başta devlet olmak üzere birçok kesimi ilgilendirmektedir. Ancak mali tabloların oluşturulması tek başına çoğu zaman bir anlam ifade etmeyebilmekte veya

yetersiz kalabilmektedir. Örneğin dönem net kârının pozitif sonuçlanması, işletmeyi kârlı olarak göstermekten bu kârın ne kadarının esas faaliyet alanıyla ilgili olduğunun belirlenmesi, borç ödeme gücünün yeterli seviyede olup olmadığı, alacakların ortalama ne kadar sürede tahsil edilebildiği, geçmiş yıllardaki finansal performansın cari dönemde nasıl sonuçlandığı gibi verilerin ortaya koyulması için finansal analiz tekniklerinden faydalanılması gerekmektedir. Sözü edilen teknikler ise yatay analiz, dikey analiz, trend analizi ve oran analizi olmak üzere temelde dört yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Sektörlere ait likiditeyi, kârlılığı, faaliyet durumunu ve mali yapıyı daha net bir şekilde ortaya koyması sebebiyle bu araştırmada oran analizi yöntemi kullanılarak karşılaştırma yapılmış ve elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

Oran analizi, işletmenin mali tablolarındaki kalemler arasındaki ilişkinin matematiksel olarak ortaya koyulmasını sağlayan finansal bir analiz tekniği olup ulaşılan oranın tek başına yorumlanması yerine birden fazla oranın bir arada değerlendirilmesiyle daha sağlıklı bir açıklama yapılması mümkün olmaktadır. Elde edilen oranlar, daha önceden belirlenen standartlara uygunluğu açısından veya sektör ortalamasıyla karşılaştırılmasıyla daha anlamlı bir hal almaktadır (Karagül, 2013: 63-64). Ayrıca ulaşılan oranların işletmeye ait önceki dönem sonuçlarıyla karşılaştırılması sonucunda işletmenin yıldan yıla ortaya koyduğu değişimi gözler önüne sermesi açısından söz konusu yöntemin işletme yönetimine bilgi sağlamada önemli bir rol üstlendiği söylenebilir.

Kısa vadeli borç ödeme gücünü gösteren likidite oranları; varlıkların nereden finanse edildiğini gösteren mali yapı oranları; varlıkların devir süresini gösteren faaliyet oranları ve işletmenin çeşitli açılardan kârlılığını gösteren kârlılık oranları olmak üzere dört temel nokta üzerinden gerçekleştirilen oran analizi, işletmenin sadece bir dönemine ait finansal durumu ortaya koymakta olup, elde edilen oranların önceki yıllarla kıyaslanması daha anlamlı bir yorum yapılmasına imkan sağlamaktadır.

4. ARAŞTIRMANIN AMACI, ÖNEMİ VE KAPSAMI

Bu çalışmada imalat sektörü içerisinde oldukça büyük bir yere sahip olan gıda ve tekstil alt sektörlerine ait 2014, 2015 ve 2016 yıllarındaki finansal oranların karşılaştırılması ve yorumlanması amaçlanmaktadır. Sektör bilançolarına ait verileri düzenli bir şekilde sunan TCMB'nin yayımladığı mevcut son çalışma olması nedeniyle 2014-2016 dönemi çalışmada esas alınmıştır. Ayrıca sektör bilançolarındaki işletme sayısının ve dolayısıyla sektörlere ait mali verilerin kapsamının her dönem için farklılık arz etmesi nedeniyle önceki yıllara ait veriler çalışmaya dâhil edilmemiştir. Söz konusu çalışma, gerçekleştirilen literatür taraması sonucunda bu iki alt sektöre ait finansal oranların daha önce karşılaştırılmamış olması açısından önem arz etmekte olup, belirli yılları içermesi, belirli oranların kullanılması ve sadece TCMB ile finansal bilgilerini paylaşan işletmeleri içine alması nedeniyle çalışmanın kapsamı sınırlı düzeydedir.

5. ARAŞTIRMANIN UYGULANMASI

TCMB kapsamlı ve düzenli bilgi sağlamak amacıyla, 1990 yılından itibaren ülke genelindeki reel sektör firmalarına ait yıllık mali tabloları, ilgili firmaların gönüllü olarak katılımı sağlanarak yayımlamaktadır. Firmalardan “Yıllık Firma Bilgileri Formu” aracılığıyla detaylı bilgiler talep edilmekte olup bu form içerisinde firmanın unvanı, kuruluş tarihi, vergi numarası, firmanın faaliyette bulunduğu sektör, ortaklar gibi firma bilgilerinin yanında ilgili yıllara ait bilanço ve gelir tablosu şablonunun doldurulması ve yabancı para pozisyonuna ait bilgiler talep edilmektedir (www.tcmb.gov.tr, 2018).

TCMB'den elde edilen veriler, firmaların beyanı esas alınarak bir araya getirilmiş ve bu verilerle ilgili herhangi bir denetim yapılmamış olup sektörün tamamını temsil etmeyebileceği unutulmamalıdır. Ayrıca çalışmada ifade edilen küçük, orta ve büyük ölçekli firmalar için aşağıdaki net satış tutarları dikkate alınmıştır (TCMB Döviz-Euro Alış Kuru Ortalaması 3,0183 TL) (www3.tcmb.gov.tr/sector/2016, 2018).

- Küçük Ölçekli Firma: 10 milyon Euro'nun altında

- Orta Ölçekli Firma: 10 milyon Euro ile 50 milyon Euro arasında
- Büyük Ölçekli Firma: 50 milyon Euro'nun üzerinde

İmalat ve imalat dışı sektörler olmak üzere iki temel sınıflandırma yapılan TCMB sektör istatistikleri içerisinde, çalışmanın genel çerçevesini oluşturan imalat sektörü ele alınmış olup bu sektöre ait alt sektörler Tablo 1'de sıralanmıştır:

Tablo 1. İmalat sektörüne ait alt sektörler ve firma sayıları

Kodu	İmalat Alt Sektörleri	Firma Sayısı
C10	Gıda Ürünlerinin İmalatı	455
C11	İçeceklerin İmalatı	35
C12	Tütün Ürünleri İmalatı	16
C13	Tekstil Ürünlerinin İmalatı	380
C14	Giyim Eşyalarının İmalatı	213
C15	Deri ve İlgili Ürünlerin İmalatı	51
C16	Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı (Mobilya Hariç)-Saz, Saman ve Benzeri Malzemelerden Örülerek Yapılan Eşyaların İmalatı	54
C17	Kağıt ve Kağıt Ürünlerinin İmalatı	82
C18	Kayıtlı Medyanın Basılması ve Çoğaltılması	27
C19	Kok Kömürü ve Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı	18
C20	Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	137
C21	Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa İlişkin Malzemelerin İmalatı	36
C22	Kauçuk ve Plastik Ürünlerin İmalatı	192
C23	Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	272
C24	Ana Metal Sanayii	172
C25	Prefabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı (Makine ve Teçhizat Hariç)	216
C26	Bilgisayarların, Elektronik ve Optik Ürünlerin İmalatı	33
C27	Elektrikli Teçhizat İmalatı	117
C28	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Ekipman İmalatı	201
C29	Motorlu Kara Taşıtı, Treyler (Römork) ve Yarı Treyler (Yarı Römork) İmalatı	113
C30	Diğer Ulaşım Araçlarının İmalatı	47
C31	Mobilya İmalatı	98
C32	Diğer İmalatlar	71
C33	Makine ve Ekipmanların Kurulumu ve Onarımı	21
TOPLAM		3.057

Kaynak: <http://www3.tcmb.gov.tr/sektor/2017/menu.php>, 2018.

Tablo 1 incelendiğinde görülmektedir ki 2014-2016 dönemi içerisinde imalat sektöründe mali tablolarını paylaşan toplam 3.057 firma yer almaktadır. Bunlar içerisinde 1.928 firma anonim şirket, 1.127 firma limited şirket olup ayrıca 2 firma ise kamu şirkettir. Bu sektörde 2.217 firma kâr ederken 839 firma ise zarar etmiştir. İmalat sektöründe mali tablo bilgilerini TCMB ile paylaşan firma sayılarına bakıldığında en fazla sayıda firmanın 455 firma ile gıda sektöründe olduğu, ikinci sırada yer alan tekstil sektöründe ise 380 firmanın bulunduğu görülmektedir. Bu nedenle çalışmamızda bu iki sektörün finansal oranları karşılaştırmaya tabi tutulmuş olup Tablo 2’de gıda ve tekstil sektörüne ait genel bilgiler sunulmuştur (<http://www3.tcmb.gov.tr/sector/2017/menu.php>, 2018).

Tablo 2. Gıda ve tekstil ürünlerinin imalatını yapan firmaların sayısal bilgileri

Firma Özellikleri		Gıda Ürünlerinin İmalatı		Tekstil Ürünlerinin İmalatı	
		Sayı	%	Sayı	%
İncelenen Firma Sayısı		455	100,0	380	100,0
Anonim Şirket Sayısı		284	62,4	227	59,7
Limited Şirket Sayısı		170	37,4	153	40,3
Kamu Şirketi Sayısı		1	0,2	0	0,0
Küçük Ölçekli Firmalar		173	100	173	100
	Anonim Şirket Sayısı	81	47	76	44
	Limited Şirket Sayısı	92	53	97	56
	Kâr Eden Firma Sayısı	119	69	107	62
	Zarar Eden Firma Sayısı	54	31	66	38
Orta Ölçekli Firmalar		191	100	162	100
	Anonim Şirket Sayısı	122	64	111	69
	Limited Şirket Sayısı	69	36	51	31
	Kâr Eden Firma Sayısı	147	77	121	75
	Zarar Eden Firma Sayısı	44	23	41	25
Büyük Ölçekli Firmalar		91	100	45	100
	Anonim Şirket Sayısı	81	89	40	89
	Limited Şirket Sayısı	9	10	5	11
	Kamu Şirketi Sayısı	1	1	0	0
	Kâr Eden Firma Sayısı	68	75	39	87
	Zarar Eden Firma Sayısı	23	25	6	13

Kaynak: <http://www3.tcmb.gov.tr>, 2018.

Tablo 2 incelendiğinde gıda sektöründeki firmaların tekstil sektöründekilere göre daha fazla oranda anonim şirket olarak faaliyet gösterdiği görülmektedir. Her iki sektörde de oransal olarak daha fazla sayıda küçük işletmenin zarar ettiği görülmektedir. En fazla kâr eden firmalar ise oransal olarak büyük ölçekli tekstil işletmeleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırma kapsamında oran analizine ait belirli oranlar kullanılmış olup bu oranlar ve hesaplamada kullanılan formüller aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Ancak hesaplama sonuçlarının daha net bir görüntü ortaya koyması amacıyla bazı oranlara ait sonuçlar 100 ile çarpılmıştır.

Tablo 3. Kullanılan oranlar ve formülleri¹

Kullanılan Oranlar	Hesaplama Kullanılan Formüller
Cari Oran	$(\text{Dönen Varlıklar} / \text{KVYK})$
Asit-Test Oranı	$[\text{Dönen Varlıklar} - (\text{Stoklar} + \text{Gelecek Aylara Ait Giderler} + \text{Diğer Dönen Varlıklar})] / \text{KVYK}$
Nakit Oranı	$(\text{Hazır Değerler} + \text{Menkul Kıymetler}) / \text{KVYK}$
Kaldıraç Oranı	$(\text{KVYK} + \text{UVYK}) / \text{Aktif Toplam}$
KVYK / Pasif Toplam Oranı	$\text{KVYK} / \text{Pasif Toplam}$
Banka Kredileri / Yabancı Kaynak Oranı	$(\text{Kısa Vadeli Banka Kredileri} + \text{Uzun Vadeli Kredi Anapara Taksit ve Faizleri} + \text{Uzun Vadeli Banka Kredileri}) / \text{Aktif Toplam}$
Stok Devir Hızı	$\text{Cari Yıl Satışların Maliyeti} / [(\text{Önceki Yıl Stok} + \text{Cari Yıl Stok}) / 2]$
Alacak Devir Hızı	$\text{Net Satışlar} / (\text{Kısa Vadeli Ticari Alacaklar} + \text{Uzun Vadeli Ticari Alacaklar})$
Aktif Devir Hızı	$\text{Net Satışlar} / \text{Aktif Toplam}$
Faaliyet Kârı Oranı	$\text{Faaliyet Kârı} / \text{Net Satışlar}$
Brüt Kâr Oranı	$\text{Brüt Satış Kârı} / \text{Net Satışlar}$
Net Kâr Oranı	$\text{Net Kâr} / \text{Net Satışlar}$

Kaynak: <http://www3.tcmb.gov.tr>, 2018.

Tablo 3'te verilen oranlar dikkate alınarak hesaplanan oranlar, likidite oranlarından başlanarak sırasıyla aşağıda karşılaştırılmıştır.

Gıda ve tekstil imalatı yapan firmaların 2014-2015-2016 yıllarına ait likidite oranları Tablo 4'te işletme büyüklüklerine göre sıralanmıştır.

¹ KVYK: Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar, UVYK: Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar

Tablo 4. Gıda ve tekstil ürünlerinin imalatını yapan firmaların likidite oranları

	Cari Oran			Asit-Test Oranı			Nakit Oranı		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
İMALAT	147,9	145,3	142,6	91,8	92,3	85,0	29,6	29,1	28,1
GIDA	135,4	132,5	131,3	69,5	67,0	48,0	17,4	16,5	14,9
GIDA-Büyük	142,2	146,9	138,2	70,4	72,8	47,2	17,4	19,4	15,9
GIDA-Orta	127,6	125,3	122,0	69,6	66,7	59,7	14,8	12,5	12,0
GIDA-Küçük	99,9	63,5	62,7	61,3	33,6	32,4	24,3	7,6	7,7
TEKSTİL	158,5	165,3	149,3	108,5	116,6	106,8	29,3	29,4	27,7
TEKSTİL-Büyük	165,9	184,8	158,0	119,5	135,6	119,3	31,4	32,7	31,1
TEKSTİL-Orta	153,9	147,2	141,8	98,6	99,7	93,7	28,7	27,6	25,4
TEKSTİL-Küçük	133,4	131,6	122,2	79,8	82,1	74,8	20,3	20,4	15,9

Kaynak: <http://www3.tcmb.gov.tr>, 2018.

Tablo 4 incelendiğinde genel imalat açısından 2014 yılında 147,9 olarak gerçekleşen cari oranın gıda sektöründe 135,4'te kalmasına karşılık tekstil sektöründe 158,5 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Büyüklük açısından incelendiğinde ise gıda sektöründe büyük ölçekli işletmelerin kısa vadeli borçlarını dönen varlıklarla karşılama oranı yeterli seviyede iken özellikle küçük ölçekli işletmeler açısından oldukça olumsuz bir durum ortaya çıkmaktadır. Tekstil sektöründe de küçük ölçekli işletmelerin diğerlerine göre kötü bir görüntü sergiliyor olmasına karşılık genel olarak iyi bir durumda olduğu söylenebilir. 2015 ve 2016 yıllarında benzer bir yapıyla karşılaşılmamasına rağmen küçük ölçekli gıda işletmelerinin durumunun daha da kötüye gittiği görülmektedir.

Asit-test oranı incelendiğinde bu oranın 2014 yılında gıda sektörüne ait tüm büyüklüklerde genel imalat oranının altında kaldığı; tekstil sektöründe ise küçük işletmeler haricinde genel imalat oranının üzerinde seyrettiği görülmektedir. 2015 ve 2016 yıllarında tekstil sektöründe benzer bir sonuçla karşılaşılrken küçük ölçekli gıda işletmelerinde 2015 yılında ortaya çıkan borç ödeme sıkıntısının 2016 yılında tüm gıda sektörüne yayıldığı görülmektedir.

Sadece hazır değerler ve menkul kıymetlerle kısa vadeli borçların ödenebilme gücünü ölçen nakit oranına göre ise 2014 yılında gıda sektöründe genel imalat oranına en yakın görüntüyü küçük işletmeler verirken tekstil

sektöründe ise en kötü durum küçük işletmelere aittir; ancak 2015 ve 2016 yıllarına gelindiğinde tekstil sektöründeki işletmeler durumunu korumasına karşılık küçük ölçekteki gıda işletmelerinin oldukça kötü bir nakit oranına sahip olduğu ortaya çıkmaktadır.

Kısa vadeli borçların ödenmesine yönelik yapılan yukarıdaki incelemelere göre tekstil sektöründeki işletmelerin borç ödeme sorunu yaşamadığı; ancak gıda sektöründe 2015 ve 2016 yıllarında özellikle küçük ölçekli işletmelerin ciddi bir borç ödeme sorunu yaşadığı söylenebilir.

Gıda ve tekstil imalatı yapan firmaların 2014-2015-2016 yıllarına ait mali yapı oranları Tablo 5'te işletme büyüklüklerine göre sıralanmıştır.

Tablo 5.Gıda ve tekstil ürünlerinin imalatını yapan firmaların mali yapı oranları

	Kaldıraç Oranı			KVYK / Pasif Toplam Oranı			Banka Kredileri / Yabancı Kaynak Oranı		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
İMALAT	62,3	64,6	66,1	39,8	41,1	43,5	48,4	48,4	47,1
GIDA	65,1	66,5	64,8	47,3	47,7	52,2	55,8	54,2	53,9
GIDA-Büyük	62,8	62,0	62,1	45,8	44,5	51,0	54,1	52,7	53,9
GIDA-Orta	71,8	73,3	70,6	54,4	53,8	55,9	59,9	59,1	59,2
GIDA-Küçük	70,2	86,0	92,7	45,0	58,5	61,8	59,0	53,1	44,8
TEKSTİL	63,7	65,6	67,0	38,2	36,6	41,7	64,3	64,5	64,4
TEKSTİL-Büyük	62,4	64,2	66,5	36,3	32,4	39,1	70,4	70,4	70,4
TEKSTİL-Orta	63,6	65,4	65,9	40,3	42,6	45,1	53,8	54,7	54,7
TEKSTİL-Küçük	71,4	73,8	74,1	43,9	44,7	49,5	59,2	59,3	53,2

Kaynak: <http://www3.tcmb.gov.tr>, 2018.

Tablo 5 incelendiğinde işletmenin aktiflerine karşılık yabancı kaynakların düzeyini gösteren kaldıraç oranının genel olarak hem gıda hem de tekstil sektöründeki tüm işletme büyüklüklerinde genel imalat oranına yakın seyrettiği görülürken küçük ölçekteki işletmelerin yüksek kaldıraç oranına sahip olduğu ve özellikle gıda sektöründeki küçük işletmelerin oldukça yüksek bir

seviyeye çıktığı görülmektedir. Dolayısıyla aşırı düzeyde yabancı kaynak kullanımı olduğu ortaya çıkmaktadır.

Toplam kaynak içerisinde kısa vadeli yabancı kaynakların oranı incelendiğinde tekstil sektöründe dengeli bir tutumun her üç yılda korunduğu gözlenirken gıda sektöründe aynı durumun sağlanmadığı ve toplam kaynakların yarısını geçen oranlarda kısa vadeli borçlanma içerisine girildiği ve dolayısıyla büyük bir borç ödeme sorunu ortaya çıkarmasının kaçınılmaz olduğu söylenebilir.

Yabancı kaynaklar içerisindeki banka kredileri incelendiğinde ise genel olarak her iki sektörde bu oranın genel imalat oranının üzerinde seyrettiği; ancak tekstil sektörünün ve özellikle büyük ölçekli tekstil işletmelerinin çok daha yüksek seviyede banka kredisi kullandığı görülmektedir.

Finansal yapıya yönelik yukarıdaki incelemelere göre özellikle gıda sektöründeki küçük işletmelerin daha yüksek finansal kaldıraç etkisi altında olduğu, genel olarak gıda sektörünün oldukça fazla oranda kısa vadeli borçlandığı ve büyük ölçekli tekstil işletmelerinin banka kredilerine daha fazla yöneldiği görülmektedir.

Gıda ve tekstil imalatı yapan firmaların 2014-2015-2016 yıllarına ait faaliyet oranları Tablo 6'da işletme büyüklüklerine göre sıralanmıştır.

Tablo 6. Gıda ve tekstil ürünlerinin imalatını yapan firmaların faaliyet oranları

	Stok Devir Hızı			Alacak Devir Hızı			Aktif Devir Hızı		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
İMALAT	0,0	4,8	4,1	5,0	4,6	4,4	1,1	1,0	0,9
GIDA	0,0	4,1	3,0	5,9	6,1	6,5	1,3	1,3	1,0
GIDA-Büyük	0,0	4,1	2,9	6,3	6,8	7,0	1,4	1,4	1,0
GIDA-Orta	0,0	4,3	3,7	5,2	4,7	4,9	1,4	1,3	1,2
GIDA-Küçük	0,0	3,4	2,7	3,9	3,8	3,3	0,6	0,5	0,5
TEKSTİL	0,0	3,9	3,8	3,5	3,1	2,9	0,8	0,7	0,7
TEKSTİL-Büyük	0,0	3,8	3,7	3,7	3,3	3,0	0,7	0,7	0,6
TEKSTİL-Orta	0,0	4,4	4,3	3,5	3,1	3,1	0,9	0,9	0,9
TEKSTİL-Küçük	0,0	3,0	2,7	3,0	2,6	2,3	0,7	0,7	0,6

Kaynak: <http://www3.tcmb.gov.tr>, 2018.

Tablo 6’da stok devir hızı belirlenirken bir önceki yıla ait stok değerleri de gerektiği için 2014 yılı oranları hesaplanamamıştır. 2015 ve 2016 yıllarında ise her iki sektörde stok devir hızı genel imalat oranının altında seyretmiş; ayrıca her iki sektörde de 2015 yılında küçük ölçekli işletmelerde oldukça düşük bir stok devir hızı ortaya çıkmıştır. 2016 yılında ise genel olarak gıda sektöründe ortaya çıkan oran tekstil sektörüne göre daha düşük seyretmiştir.

Alacak devir hızı genel olarak gıda sektöründe olumlu bir seviyedeysen bu sektördeki küçük ölçekli işletmelerde alacakların yenilenme hızının yıldan yıla düştüğü görülmektedir. Tekstil sektöründe ise söz konusu oranın oldukça düşük bir seviyede olduğu görülmektedir. Dolayısıyla alacak tahsilatı açısından genel olarak gıda sektörünün daha iyi durumda olduğu söylenebilir.

İşletmenin varlıkları karşılığında gerçekleşen satışı gösteren aktif devir hızı ise gıda sektöründe sadece küçük işletmelerde sorun teşkil ederken tekstil sektöründe genel olarak bir olumsuzluğun hâkim olduğu görülmektedir.

Devir hızlarına ilişkin yukarıdaki incelemelere göre stok devir süresiyle ilgili olarak özellikle küçük işletmelerin sorun yaşadığı; ancak 2016 yılında gıda sektöründe genel bir olumsuzluğun hâkim olduğu; alacakların tahsilinde ve aktif devir hızında ise küçük ölçekli işletmelerin ve genel olarak tekstil sektörünün sorun yaşadığı görülmektedir.

Gıda ve tekstil imalatı yapan firmaların 2014-2015-2016 yıllarına ait kârlılık oranları Tablo 7’de işletme büyüklüklerine göre sıralanmıştır.

Tablo 7. Gıda ve tekstil ürünlerinin imalatını yapan firmaların kârlılık oranları

	Faaliyet Kâr Oranı			Brüt Kâr Oranı			Net Kâr Oranı		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
İMALAT	6,6	7,9	9,1	15,0	16,5	17,6	4,4	3,6	4,3
GIDA	4,5	5,3	10,1	14,6	15,2	18,1	1,8	1,1	4,0
GIDA-Büyük	4,4	5,6	11,0	15,6	16,5	19,3	2,0	1,8	5,2
GIDA-Orta	4,9	4,5	5,5	11,3	10,8	12,0	2,3	0,9	0,9
GIDA-Küçük	3,7	3,6	3,3	11,7	11,8	12,9	(4,3)	(13,5)	(19,7)
TEKSTİL	8,3	10,6	10,8	14,6	17,1	17,6	4,2	3,3	4,4
TEKSTİL-Büyük	9,4	12,5	13,3	16,1	19,5	20,6	5,5	5,4	7,3
TEKSTİL-Orta	7,4	8,5	8,1	12,6	13,9	13,7	3,2	1,3	2,0
TEKSTİL-Küçük	5,7	7,5	6,7	13,2	15,6	15,2	0,7	(0,8)	(3,2)

Kaynak: <http://www3.tcmb.gov>, 2018.

Tablo 7 incelendiğinde faaliyet kârının hem gıda hem de tekstil sektöründe yıldan yıla genel olarak olumlu bir seyir izlediği; ancak küçük ölçekli işletmelerin yanında orta büyüklükteki gıda işletmelerinin esas faaliyet alanına ait kârlılıkta yetersiz kaldığı görülmektedir.

Satışların maliyetiyle ilişkili olarak brüt kâr oranının orta ve küçük ölçekli gıda işletmeleri ile orta ölçekli tekstil işletmelerinde düşük seviyelerde kaldığı görülmektedir.

Gerçekleşen satışlar karşılığında elde edilen net kârı ortaya koyan net kâr oranı incelendiğinde ise gıda sektöründe 2014 ve 2015 yıllara göre 2016 yılında büyük ölçekli işletmelerin toparlandığı; ancak orta ölçekli işletmelerin oldukça kötü bir görüntü ortaya koyduğu, küçük ölçekli işletmelerin ise zararlı dönemi kapattığı görülmektedir. Tekstil sektöründe de benzer bir durumla karşılaşmıştır.

Kârlılık durumlarıyla ilgili yukarıda yapılan incelemelere göre tekstil sektöründe küçük işletmelerin, gıda sektöründe ise küçük ve orta ölçekli işletmelerin esas faaliyet alanıyla ilgili kârlılığının düşük seviyede kaldığı, brüt karlılığın küçük ve orta ölçekli gıda işletmeleri ile orta ölçekli tekstil işletmelerinde yetersiz olduğu; net kârlılığın ise gıda sektörüne göre tekstil sektöründe daha olumlu görüldüğü; ancak her iki sektördeki küçük ölçekli işletmelerin genel olarak zararlı dönemi kapattığı görülmektedir.

6. SONUÇ

Ülkelerin dünyada söz sahibi olmasında en önemli etkenlerden biri, yeterli seviyede üretim yapabilmesi ve ürettiklerini ihraç edebilmesidir. Dolayısıyla imalat sektörünün genel görünümü, mali yapısı ve geleceğe yönelik olumlu bir görünüm ortaya koyması ya da olumsuzluk görülen noktaların tespit edilip düzeltilmesi için bazı göstergelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu göstergelerden belki de en önemlisi finansal analiz sonucunda ortaya koyulmaktadır. Bu çalışmada, ülkemizin önemli üretim sektörleri arasında yer alan gıda ve tekstil alt sektörleri ele alınmış olup oran analizi yöntemine ait bazı oranlar kullanılarak finansal analiz sonuçları, genel imalat sektörü oranları da dikkate alınarak karşılaştırılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda tekstil sektöründe kısa vadeli borçların dönen varlıklarla ödenme gücünün yeterli seviyede olduğu; ancak gıda sektörü içerisinde özellikle küçük ölçekli işletmeler için söz konusu oranın olumsuz bir seyir izlediği görülmüştür. Dolayısıyla gıda sektöründe bu işletmelerin kısa vadeli borç açısından daha dikkatli olması gerektiği söylenebilir. Ayrıca tekstil sektörünün yüksek seviyede banka kredisine yöneldiği görülmüş olup, bu durumun satıcı kredileri yönünde dönüştürülmesi gerekmektedir. Stok devir hızı konusunda küçük işletmeler daha fazla sorun yaşamaktayken alacakların tahsilinde ve aktif devir hızında tekstil sektörünün daha fazla sorun yaşadığı görülmektedir. Ancak alacakların vadesinin uzunluğu, tekstil sektörü için normal kabul edilebilirken gıda sektöründe genelde uzun vadeli satış daha az gerçekleşmektedir. Genel olarak küçük ölçekli işletmelerde zararlar dönemin kapatıldığı, bunun dışında her iki sektörde büyük ölçekli işletmelerin 2016 yılında, önceki yıllara göre daha kârlı bir dönem geçirdiği görülmektedir. Ayrıca küçük ölçekli gıda sektöründe zarar eden firma oranı %31, tekstil sektöründe ise %38 olarak gerçekleşirken orta ölçekli işletmelerde gıda %23, tekstil %25; büyük ölçekli işletmelerde ise gıda %25, tekstil %13 düzeyinde olup tekstil sektöründeki küçük işletmelerin büyük işletmelere göre oldukça zor durumda olduğu görülmektedir.

Bundan sonra yapılacak çalışmalarda gıda sektörü veya tekstil sektörüne ait oranların ilgili sektördeki bir işletmeye ait finansal oranlarla

karşılaştırılması ve söz konusu işletmenin sektör içerisindeki genel duruma ve büyüklük olarak içerisinde bulunduğu gruba göre finansal durumunun karşılaştırılması, sektörel incelemenin temele yayılması açısından faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

Akbulut, R. & Rençber, Ö.F. (2015). BİST'te imalat sektöründeki işletmelerin finansal performansları üzerine bir araştırma, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (65), 117-136.

Akın, F. & Ece, N. (2013). İMKB'de işlem gören sigorta şirketlerinin 2006-2010 dönemi finansal performanslarının analizi, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (57), 89-106.

Altaş, D. & Giray, S. (2005). Mali başarısızlığın çok değişkenli istatistiksel yöntemlerle belirlenmesi: tekstil sektörü örneği, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 13-27.

Demir, V. & Çelik, İ. (2015). Türk ihracatçıların mali tablo analizleri: kriz sonrası döneme ilişkin sektörel karşılaştırma, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 15(46), 53-80.

Dumanoglu, S. & Ergül, N. (2010). İMKB'de işlem gören teknoloji şirketlerinin mali performans ölçümü, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (48), 101-111.

Ersöz, M. (2017). Kamu kurumlarında mali tablo analiz yöntemlerinin uygulanabilirliği, *Sayıştay Dergisi*, (105), 1-40.

Gökçen, G. (2004). Enflasyonun mali tablolar analizine etkileri, *Mali Çözüm*, (69), 14-25.

Hacıevliyagil, N. & Şit, A. (2016). İmalat sanayi alt sektörlerinde sektör farklılıklarının finansal oranlar açısından karşılaştırılması, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 107-122.

İltaş, Y. (2016). Türkiye cumhuriyet merkez bankası sektör bilançolarını kullanarak işletme sermayesi gereksinimini etkileyen değişkenler üzerine bir analiz: 1996-2013, *Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi*, (48), 123-143.

İskenderoğlu, Ö. & Karadeniz, E. & Ayyıldız, N. (2015). Enerji sektörünün finansal analizi: Türkiye ve avrupa enerji sektörü karşılaştırması, *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 3(3), 86-97.

Karadeniz, E. & Dalak, S. & Beyazgül, M. & Günay, F. (2016). Konaklama ve yiyecek hizmetleri alt sektöründeki küçük, orta ve büyük ölçekli işletmelerin finansal performansının karşılaştırmalı tablolar analizi tekniği ile incelenmesi, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 18(3), 631-657.

Karadeniz, E. & Kahiloğulları, S. & Kılıç, E. (2015). Karayolları yolcu taşımacılığı işletmelerinin finansal analizi: Türkiye cumhuriyet merkez bankası sektör bilançolarında bir araştırma, Muhasebe ve Denetime Bakış, 15(46), 81-96.

Karadeniz, E. & Koşan, L. & Kahiloğulları, S. (2014). Borsa İstanbul'da işlem gören spor şirketlerinin finansal performansının oran yöntemiyle analizi, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 23(2), 129-144.

Karagül, A.A. (2013). Mali analiz, In S. Önce (Ed.), Oran analizi (ss.62-86), Anadolu Üniversitesi Yayını.

Özer, Ö. (2012). Mali tablolar analizi: bir hastane örneği, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi, (6), 183-199.

Özgülbaş, N. & Koyuncugil, A.S. & Duman, R. & Hatipoğlu, B. (2008). Özel hastane sektörünün finansal değerlendirmesi, Muhasebe ve Finansman Dergisi, (40), 120-131.

Özolgun, H. (2017). Karşılaştırmalı mali tablolar analizi, Journal of Emerging Economies And Policy, 2(1), 55-62.

Selimoğlu, S. & Orhan, A. (2015). Finansal başarısızlığın oran analizi ve diskriminant analizi kullanılarak ölçümlenmesi: BİST'de işlem gören dokuma, giyim eşyası ve deri işletmeleri üzerine bir araştırma, Muhasebe ve Finansman Dergisi, (66), 21-40.

Uyar, A. & Okumuş, E. (2010). Finansal oranlar aracılığıyla küresel ekonomik krizin üretim şirketlerine etkilerinin analizi: İMKB'de bir uygulama, Muhasebe ve Finansman Dergisi, (46), 146-156.

<http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Istatistikler/Reel+Sektor+Istatistikleri/Sektor+Bilancolari/>, Erişim tarihi: 01.09.2018.

<http://www3.tcmb.gov.tr/seyor/2016/Raporlar/sunus.pdf>, Erişim tarihi: 01.09.2018.

<http://www3.tcmb.gov.tr/seyor/2017/menu.php>, Erişim tarihi: 01.09.2018.